

LITERKA

červen 2012

Červnový měsíc je pro děti jistě měsícem příjemným. Nejen, že se už pomalu těší na prázdniny, ale k jejich mezinárodnímu dni byl přidán i Mezinárodní týden čtení dětem, jehož první ročník u nás proběhl v loňském roce. Jistě je to také správný čas, kdy můžete nechat Vašim dětem vyprávět příběh vývoje vzniku knihy, třeba při prohlídce trezoru rukopisů a prvotisků, sálu historické knihovny a expozice mapující moravskou literaturu a písemnictví 9.–20. století nebo při čtvrtěčnicích pořadech v Památníku Rendez-vous. A pokud nejen pro své děti ale i pro sebe hledáte nějakou knihu, která již delší dobu neleží na

- » Editorial
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Červnová výročí
- » Knižní bleší trh
- » Říp nevybuchl
- » V máji za Pohádkou máje
- » Tři otázky pro Bogdana Trojaka
- » Získali jsme

knihkupeckých pultech, přijměte naše pozvání na v pořadí již druhý Knižní bleší trh v Rajhradě. Přitahuje-li Vás čtení knih spíše v elektronické podobě, bude Vás jistě zajímat diskuze s hostem StřeDění – básníkem, překladatelem, dodekadentem a vinařem Bogdanem Trojakem, s nímž se možná svezete i brněnským metrem... Na cestu se vydají i porotci a především

soutěžící VI. ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy, který vyvrcholí jako každý rok slavnostním vyhlášením vítězů v Mikulčicích.

Krásné letní dny plné dobrodružných cest a oddechové literatury přeje

Vaše Romana Macháčková

Verše měsíce
červen a

Bogdan Trojak

Ráno na verandě

*Sluneční paprsky:
hoblíři dlouhých latí,
jen v bílých košilích,
štíhlí a rozevlátí.*

1. června 2011

byl zahájen 1. Mezinárodní týden čtení dětem. Jeho slavnostní inaugurace proběhla ve spolupráci s polskou obdobou projektu Celé Česko čte dětem na řece Olze, tedy symbolicky na místě oddělujícím Český Těšín od Cieszynu. Cílem tohoto týdne věnovaného veřejným aktivitám pro děti ve spojení s literaturou je navázání trvalé spolupráce organizací, které podporují lásku k literatuře a zároveň tak díky společně trávenému času i posilování rodinných vazeb.

24. června 1961

měla premiéru dramatická prvotina *Totální kuropění* Ludvíka Kundery v režii Evžena Sokolovského ve Státním divadle v Brně. Ke zpracování vlastních zážitků z totálního nasazení ve Špandavě u Berlína přiměl autora německý básník Peter Huchel. Hra se setkala s úspěchem a v tehdejší tisku byla označována za originální a velmi působivou. V představení excelovali např. Vlasta Fialová a Josef Karlík. Inscenace *Totálního kuropění* se později ujaly také divadelní soubory v Hradci Králové (1965) a ve Zlíně (1988). Diváci se dočkali i televizního zpracování (1963) a dvou rozhlasových adaptací (1962, 1990).

Nejbližší akce a výstavy Památníku písemnictví na Moravě

Rendez-vous o desáté

Pravidelné čtvrtední mimořádné programy pro návštěvníky od 9 do 99 let (a více) na vybraná témata vždy v 10 hod.

7. června – J. A. Komenský; 14. června – Literární Morava; 21. června – Rukopisy; 28. června – Velká Morava

15. června, Vyhlášení výsledků literární soutěže Skrytá paměť Moravy

Vyhlášení výsledků VI. ročníku soutěže na téma „Továrna Evropa... vyrobeno na Moravě“ již tradičně proběhne v areálu Slovanského hradiště v Mikulčicích, NKP. Součástí programu bude autorské čtení oceněných prací. Aktuální informace sledujte na webových stránkách Muzea Brněnska www.muzeumbrnenska.cz.

20. května, 17 hod., Středeční: O poezii, víně a brněnském metru

Setkání s básníkem, publicistou, překladatelem a vinařem Bogdanem Trojakem.

23. června, 10–13 hodin, Knižní bleší trh

Možnost vzájemné výměny „starých“ a nečtených knih za nové, třeba i spolu se čtenářskými zážitky. Před vstupem do prostor Památníku písemnictví na Moravě, v areálu benediktinského kláštera.

Knižní bleší trh v Rajhradě již podruhé...

Poprvé v září loňského roku uspořádal Klub přátel Památníku na nádvoří benediktinského kláštera v Rajhradě neformální setkání všech zájemců o knihy již mnohokrát čtené, použité, odložené... a pro někoho tím přitažlivější. Vždyť právě kniha

plná poznámek a s otrhanou obálkou svědčí o tom, že sloužila čtenářům často a opakovaně. Pak zákonitě musí vyvolávat otázku: „Co na ní ti lidé mají?“ a také touhu začíst se do jejich stránek. Takové knihy jdou tedy z ruky do ruky, ale mohlo se stát, že zrovna Vás minuly. Najít je však můžete právě na Knižním bleším trhu, stejně jako sami můžete přinést svazky, které se Vám nakupily ve Vašich knihovničkách – učebnice, cestopisy, červenou knihovnu, beletrii, literaturu

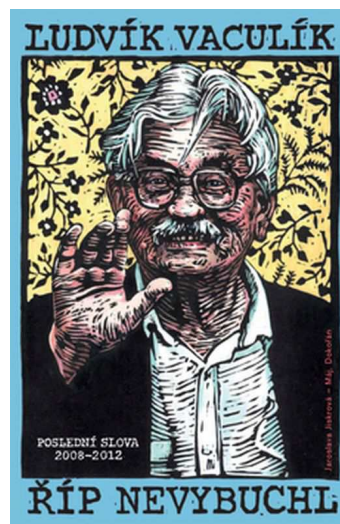
faktu i knihy pro děti, atlasy, gramofonové desky. To vše a třeba spolu s vlastními prožitky z četby si vzájemně vyměníme v sobotu 23. června mezi 10 a 13 hodinou před vstupem do Památníku písemnictví na Moravě. K dispozici budou propagační materiály, akci lze spojit s prohlídkou kláštera, výstav a expozic.

Finále VI. ročníku Skryté paměti Moravy

Mladí autoři, kteří letos do literární soutěže zaslali svůj příspěvek, v těchto dnech netrpělivě očekávají rozhodnutí poroty, která již vybrala pět nejlepších textů v každé soutěžní kategorii. Letošní téma „Továrna Evropa... vyrobeno na Moravě“ oslovilo devadesát soutěžících z celé České republiky, nejvíce příspěvků však tradičně přišlo z Jihomoravského kraje. Nejčastěji bylo téma ztvárněno jako fiktivní příběh z historie nebo jako osud významné moravské osobnosti či perspektivou nejrůznějších předmětů původem z Moravy. V odborné porotě, která letos mezi nimi vybírala se značným úsilím ty nejlepší, zasedli: Libuše Nivnická, ředitelka Knihovny Jiřího Mahena, Věra Linhartová, spisovatelka a vysokoškolská pedagožka, Jan Němec, spisovatel a redaktor, a Vojen Drlík, vedoucí Památníku písemnictví na Moravě. Předsedou poroty byl opět zvolen Radek Malý, básník, překladatel a vysokoškolský pedagog. Kdo z deseti nominovaných soutěžících získá ocenění, se dozvíme 15. června na slavnostním veřejném vyhlášení výsledků soutěže v Mikulčicích, kam jsou zváni všichni soutěžící se svými rodiči, pedagogy a kamarády.

Říp nevybuchl

„Já, já to mám dobré: co jiné lidi jenom zlobí, to já si vyřídím psaním. Nic se tím nezmění, ale já si ostávám zdravým. Jenom na jeden případ, kdy jsem něco změnil, si vzpomínám. Napsal jsem jednou, že vánoční strom před kostelem na Strossmayerově náměstí je ověšen balíčky jako před obchodním domem Kotva. Už tam mívají jenom baňky.“ S nadhledem a lehkým pousmáním hovoří o svých fejetonech spisovatel Ludvík Vaculík. Pravidelně je pro úterní vydání Lidových novin píše už od roku 1989 a souborně vyšly již ve dvou knihách – *Poslední slovo* (1989–2001) a *Dřevěná mysl* (2002–2008). Kniha *Říp nevybuchl* shrnuje fejetony z let 2008–2012. Když se ocitnou stručné, vtipné a citlivé Vaculíkovy výpovědi společně v jednom souboru, při listování v nich si nejen připomenete již dávno zapomenuté události, které s odstupem času nabývají jiného významu, ale objevíte i Vaculíkův hlavní rys – nadčasovost. Autor se vyslovuje jak k věcem velkého významu, tak i k těm zdánlivě nicotným. Sám říká, že chce lidi přivést na jiné myšlenky nebo naopak pomoci jim zaměřit pozornost na jejich vlastní myšlenky... V pozadí

Vaculíkova zájmu nezůstává ani literatura – prozrazuje své oblíbené knihy stejně jako svůj vztah k tvorbě M. Viewegha nebo V. Javořícké. Ve svém zamyšlení nad historickým hodnocením minulosti zanechává následující poselství: „*Tehdy mi napadlo volné přirovnání k fyzice: každou inerciální soustavu můžeme pozorovat a měřit zvenčí, ale pochopit děje uvnitř je možno jenom v ní. A neomylnější je morální hodnocení země. (...) napadla mi věta, kterou odkazuju mladým historikům: Všechny děti mohly svůj lampion nést jen v takovém průvodu, jaký tenkrát šel.*“

(Ludvík Vaculík: Říp nevybuchl. Výběr fejetonů z Lidových novin 2008–2012. Praha: Jaroslava Jiskrová – Máj, 2012)

V máji za Pohádkou máje

Následující řádky jsou ohlédnutím za květnovým výletem Klubu přátel, tentokrát do okolí Ostrovačic. Jelikož se mílovými kroky blíží prázdniny a s nimi i potřeba najít vhodný program pro celou rodinu, může být tento článek také inspirací, kde najít malebný kousek přírody v bezprostřední blízkosti Brna.

Ostrovačice, obec vzdálená asi patnáct kilometrů západně od jihomoravské metropole, nás zaujala nejen proto, že do těchto míst zasadil Vilém Mrštík děj svého románu, ale také pro svoji spojitost s Rajhradem. V 11. století daroval kníže Břetislav ves Ostrovačice právě nově založenému benediktinskému klášteru. Díky vlivu vzdělaných benediktinů zde má velkou tradici školství a rovněž zde působili významní umělci spjatí s tímto řádem, ať již slavný architekt Santini-Aichel, nebo brněnský barokní malíř Jan Jiří Etgens.

První kroky našeho putování nemohly vést nikam jinam než do Památníku Pohádky máje, který je umístěn v místním obecním úřadě. Kolik skutečných žen inspirovalo Viléma pro napsání postavy krásné Helenky, co spojuje Jiřího Voskovce s Pohádkou máje, která příroda je skutečně popsána v tomto díle? Tyto a mnohé další záhady jsme rozluštili díky prohlídce místní expozice a také výkladu paní průvodkyně. Avšak protože jsme chtěli vidět Podkomorskou myslivnu, Helenčin pomník a studánku co nejrychleji na vlastní oči, byl nejvyšší čas vydat se na toulky místní přírodou.

Za zády nám pulsovalo město svými zvuky civilizace, především burácením motorů z nedalekého závodního okruhu, přesto nás příroda dokázala pohltnout natolik, že se nám snad chvílemi podařilo vžít se do pocitů radosti z krajiny, které prožívali i hrdinové románu: „Pohádka máje zapředla je do svých závojų, ani nevěděli jak. Pohádka máje je plná těch obrazů, rozkvetlých stromů, bzučících včel, lesy tam šumí, větve se otvírají a zase zavírají nad hlavou.“

Ani vám nezůstane ona *pohádka* skryta, ať už se vydáte do Podkomorských lesů v kterékoli roční době a vyberete si kteroukoli z husté sítě cest a pěšin...

Na další setkání se těší důvěrnice Klubu přátel Martina Chmelařová.

3 OTÁZKY pro

Bogdana Trojaka

Tvrdíte o sobě, že jste přesvědčený Dodekadent. Přiblížíte nám toto umělecké seskupení?

Dodekadenti, ti vznikli velmi dávno, na samém začátku třetího tisíciletí a dnes již vlastně neexistují, ačkoli s Petrem Stančíkem, hlavním iniciátorem tohoto hnutí, se přátelím a scházím pravidelně dodnes. V manifestu Dodekadentů, čili Dvanáctizubých, se tehdy hovořilo o tom, že lidé už příliš dlouho vnímají stále stejnou skutečnost a tím ji už vyvníмали do nicoty. Proto je třeba vytvořit skutečnost novou. My jsme tehdy mysleli na prostor webu. Také jsme propagovali elektronické knihy a tzv. mobilyriku, poetickou formu stvořenou pro mobilní telefony. Tvrdili jsme tehdy, že papír zemřel. Dnes, kdy je elektronický inkoust zcela běžnou věcí, si dovoluji tvrdit, že se Dodekadenti ve svých předpovědích moc nemýlili.

Vaše kniha Brněnské metro vyšla v roce 2008. Od té doby hlavní hrdina básník Kojál jistě zažil množství dalších „neuvěřitelných“ příhod. Chystáte pokračování?

Kojál dávno Brno opustil. Pokračování by se muselo jmenovat jinak, snad Bořetická lokálka či tak nějak. Je ale pravda, že psát by bylo o čem. Byly by to však historicky spíše vinařské, literární by se v knize objevilo jen málo. Ty texty vlastně existují, mám je sebrané na hromadě a nadepsané titulem Vinařská knížka. Ten titul samozřejmě odkazuje na Mahena a jeho Rybářskou knížku. Jedná se vlastně o fejetony a eseje a část z nich vyšla v Hostu.

Prozradte, jak se ze slezského básníka stane jihomoravský vinař? A má vůbec pak čas na psaní?

Ta moje cesta na vinohrad byla složitá. Jako student jsem na jižní Moravu jezdil do vinného sklepa pravidelně a ten kraj jsem si oblíbil. Byl tak jiný, než moje rodné Beskydy a přilehlé průmyslové Ostravsko. Tehdy jsem si však vinařinu idealizoval, viděl jsem jen poetickou stránku věci, zšeřelé sklepení, bečky a rázovité vinaře. Když jsem se později seznámil se svou budoucí ženou u vinařské budy ve Vlčnově, bylo to symbolické. Asi za rok jsem už obdělával pronajatý vinohrádek ve Viničných Šumicích, což je taková nejsevernější výspa jihomoravského vinařství. A pak jsme se rozhodli přesunout více na jih do Bořetic, kde jsme dodnes. Víno a obchod vínem je pro mě hlavním zaměstnáním. Začali jsme sdružením Dodekadentů a sdružením vinařů Autentistů skončíme. Dnes se totiž spolu s Autentisty snažím o návrat k tradičnímu, přírodnímu jihomoravskému vínu a věřte, že je to práce v mnohem poetická. Pravda, píšu teď víc o víně a času na psaní je méně, ale poezie mě, doufám, neopustila.

*Spisovatel, publicista a překladatel z polštiny **Bogdan Trojak** pochází z Českého Těšína. Už jako středoškolák se podílel na vzniku polsko-české literární skupiny PaRaNoJa, v roce 1995 spolu s Vojtěchem Kučerou založil časopis Weles. Za svou sbírku Pan Twardowski byl v roce 1998 oceněn Cenou Jiřího Ortena, další jeho kniha Strýc Kaich se žení získala v roce 2005 Magnesii Literu za poezii.*

Přirůstky do Centrální knihovny Muzea Brněnska za měsíc duben:

Centrální knihovna

- Drozd, D.: Příběhy dlouhého nosu: analýza a rekonstrukce inscenace Evy Tálské v Divadle (Husa) na provázku. V Brně: JAMU, 2011.
- Fojtíková, K.: Eva Tálská, aneb, Se mnou smrt a kuň. Praha: Pražská scéna, 2009.
- Hvězdy nad Kabinetem múz: HaDivadlo – 2 (1990–2003). V Brně: JAMU, Divadelní fakulta ve spolupráci s nakl. Větrné mlýny, 2010.
- Kovalčuk, J.: Společný projekt Divadla na okraji, Divadla na provázku, HaDivadla a Studia Ypsilon Cesty (křižovatky, jízdní řády, setkání): dokumentace a rekonstrukce projektu. V Brně: JAMU, 2011.
- Matoušková, J.: Francouzské tisky v arcibiskupské zámecké knihovně v Kroměříži. Krásná literatura. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011.
- Němečková, L.: Vladimír Morávek: u nás nudou neumřete. Praha: Pražská scéna, 2004.
- Oslzlý, P.: Divadlo Husa na provázku 1968(7)–1998: kniha v pohybu I...: roky, inscenace, grafika, fotografie, dokumenty. V Brně: Centrum experimentálního divadla, 1999.
- Ráček, M.: Für ein Leben zu viel: Roman. Wien: Edition Va Bene, c2005.
- Ráček, M.: HochZeiten: Heiratsgeschichten, die man gerne verheimlicht hätte = Vznesené okamžiky. Mödling: Roesner, 2009.
- Ráček, M.: Mumia viva: Kulturgeschichte der Human- und Animalpräparation. Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1990.
- Vožd'ová, M.: Francouzské tisky v arcibiskupské zámecké knihovně v Kroměříži. Populární dobové žánry: životy, paměti, listy a cesty. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011.
- Společenskovědní a jiná nauková literatura. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011.
- Vykročila husa a vzala člověka na procházku: Pojd'!: založení a prvních pět let umělecké tvorby Mahenova nedivadla Husa na provázku (Divadla na provázku) 1967–1972. Brno: JAMU, 2010.

Příruční knihovna Mohyly míru

- Baumannová, D.: Francouzi v Brně a na Špilberku = Les Français dans la ville de Brno et au château fort de Špilberk = The French in Brno and at Špilberk. [Brno]: Muzeum města Brna, 2011.

Vydává Muzeum Brněnska, příspěvková organizace

připravuje Památník písemnictví na Moravě

Klášter 1, 664 61 Rajhrad

tel. 547 229 136

e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz

www.muzeumbrnenska.cz/rajhrad.htm

Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Romana Macháčková

Autoři textů: Martina Chmelařová, Petra Křivová, Romana Macháčková, Andrea Procházková

Vychází desetkrát ročně, číslo 6, ročník 6.